

Vélemény Mező András Magyarország patrociniumi helységnevei (XI–XV. század) című doktori értekezéséről

1. Az értekezés címébe foglalt *patrocinium* műszó templomcímre, templomtitulusra vonatkozó használatával én sem értek egyet, ahogy azt a Névtani Értesítő 14. (1992) számában jeleztem, illetőleg röviden kifejtettem. Magam ugyan a templomtitulust választottam (vö. tölem, A Magyar Szent Korona országainak [Magyarország, Fiume és kerülete, Horvát-Szlavónország] templom- és kápolnatitulusai), mert a *cím*-et az oltárookra vonatkoztatva kissé profánnak éreztem és érzem ma is. Mindazonáltal örülnék, ha a patrocinium helyébe a szabatosabb templomcím lépne, még akkor is, ha a nemzetközi névtani és történeti irodalomban az előbbi meglehetősen mély gyökeret vert.

2. Mező András forrásaiból, illetőleg értekezéséből nem derül ki, hogy a Szent Szalvátor minek az ünnepe: Jézus mennybemenetelée-e (*ascensio in coelum*, ünnepe húsvét után a 40. nap, áldozócsüdtörtök), vagy pedig az Úr színeváltozásáé (*transfiguratio Domini in monte Tabor*, ünnepe aug. 6). A mennybemenetelt már 325-ben ünnepként említik, sőt Szent Ágoston apostoli eredetűnek mondja, nyilvánvalóan Márk és Lukács evangéliumának záró versei alapján. Ezzel szemben a táborhegyi megdicsőülés elsősorban a keleti egyház nagy ünnepe, Magyarországon csak az 1493. évi esztergomi tartományi zsinat emelte a parancsolt ünnepek sorába – írja BÁLINT SÁNDOR (Ünnepi kalendárium II, 158). Ezért aztán ugyancsak Bálint Sándor a Karácsony, húsvét, pünkösöd című (Bp., 1976²) művében – amely véletlenül kimaradt Mező András bibliográfiájából – a középkori Szalvátor titulusú templomainkat (Szekszárd 1061, bencés; Kapornak 1230, bencés; Derzs 1393, pálos stb.) Jézus mennybemenetelével hozza kapcsolatba, nem pedig a táborhegyi megdicsőüléssel, amelyre az obszerváns ferencesek, a szalvatoriánusok, népi nevükön a cseri barátok vonták át. A Mező András által adatolt Szent Szalvátor titulusú templomok többsége kolostortemplom, ez a tény azért elgondolkodtató, mert a világtól elvonuló szerzetesek titulusválasztását éppenséggel motiválhatta a szinoptikus evangélisták (Máté, Márk, Lukács) által megörökített táborhegyi jelenet, különösen pedig Péter szavai Jézushoz: Mester! Olyan jó itt lenni! Hadd verjünk három sátrat: egyet neked, egyet Mózesnek és egyet Illésnek (Márk 9, 2–5. vers).

3. A kezünkben levő kitűnő jelenségmonográfia gazdag és teljességre törekvő adattárával új távlatokat is nyit: legnehezebben hozzáférhető adatai segítségével elérhető távolságba került a történelmi Magyarország teljes/teljességre törekvő templomtitulusainak az összeállítása.